

STRATEGII DE EDUCAȚIE ECONOMICĂ A COPIILOR ÎN FAMILIE ³

*Anastasia OLOIERU, dr., lector universitar
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”,
Professor la IPLT „Petru Rareș”, Chișinău*

CZU: 37.015:33+316.356.2

Rezumat: Articolul se bazează pe ideea că părinții trebuie să își asume un rol esențial în valorificarea potențialului copiilor, să-i învețe să-și gestioneze banii de la o vârstă fragedă, deoarece independența financiară este strâns legată de realizarea deplină a personalității umane. De asemenea, sunt descrise strategiile de educație economică a copiilor în familie, și sunt oferite părinților o serie de sarcini și recomandări pentru a descoperi geniul financiar al copiilor lor și a îmbunătăți sfera economică a vieții lor.

Cuvinte-cheie: economie; educație economică; strategii de educație economică.

Abstract: The article is based on the idea that parents must assume an essential role in harnessing the potential of children, teach them to manage their money from an early age, because financial independence is closely related to the full realization of the human personality. Also, the strategies of economic education of children in the family are described, and a series of tasks and recommendations are offered for parents in order to discover the financial genius in their children and improve the economic sphere of their lives.

Keywords: economy; economic education; economic education strategies.

³ Articolul este publicat în cadrul Proiectului *Fundamentarea paradigmei de profesionalizare a cadrelor didactice în contextul provocărilor societale*, cifrul proiectului: 20.80009.0807.45, din Programul de Stat 2020-2023, Proiectarea Strategică IV. Provocări societale, administrat de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare din Republica Moldova.

Există multiple definiții ale economiei. Una dintre acestea, preluată din manualul de clasa a XI-a menționează că economia este știință socială care studiază utilizarea resurselor rare, astfel încât nevoile umane nelimitate să fie maxim satisfăcute [3, p. 5]. Interpretarea acestei definiții poate fi foarte simplă, căci resursele oamenilor sunt limitate (de exemplu veniturile), pe când nevoile (vezi Piramida lui Maslow) sunt nelimitate și cresc fără încetare.

Totuși, cercetările Institutului de Economie Mondială din anul 2022, pe un eșantion de 1391 de respondenți reflectă o imagine pesimistă în ceea ce privește educația economică a cetățenilor.

Astfel, cercetătorii au identificat patru deficiențe importante: lipsa resurselor financiare (53% dintre respondenți nu au economisit sau investit, menționând lipsa resurselor financiare drept cauză principală), lipsa abilităților și cunoștințelor financiare (92% din populație este analfabetă din punct de vedere financiar), lipsa de încredere în instituțiile financiare (27% dintre respondenți au o preferință specifică pentru economisirea în numerar), reticența de a primi informații (39% dintre respondenți au declarat că nu sunt interesați să primească informații financiare) [4, p.2].

Una din principalele cauze ale acestui tablou pesimist este lipsa unor strategii de educație economică a copiilor în familie.

Educația economică reprezintă o parte componentă a educației generale, orientată spre formarea convingerilor, abilităților și calităților economice ale individului. Iar copilul, încă de la naștere se află într-un mediu economic. De aceea părinții ar trebui să-și asume un rol esențial în valorificarea potențialului economic al copiilor, să-l deprindă a-și administra banii și a economisi anumite resurse (acestea nu sunt infinite) încă de la vârstă fragedă, deoarece gestionarea resurselor naturale și materiale, independența financiară a individului sunt strâns legate de realizarea la maximum a formării personalității umane.

Antropologul Karl Polanyi, referindu-se la înțelesul substanțial și formal al economiei ne îndeamnă să actualizăm semnificația etimologică a conceptului [1]. Așadar, cuvântul economie provine din greacă *de la oikos* - casă și *nomos* – gestiune [7] și presupune un set de cunoștințe despre cum să organizăm o gospodărie. Acestea au fost descrise încă în perioada Antică în primul Tratat despre Economie, de către Xenofon, și cuprindeau:

- cunoștințe despre cum trebuie plantate culturile agricole;
- informații despre cum trebuie să te porți cu slujitorii;
- cunoștințe despre cum trebuie să construiești relații cu rudele;
- recomandări despre cum trebuie să organizezi obiectele în casă, etc.

În mod tradițional, membrii unei familii realizează aceste și multe alte activități, astfel îndeplinind câteva funcții importante ale familiei, cea *educativă*, *socială* și cea *economică*.

În opinia lui P. Iluț din punct de vedere economic, familia poate fi abordată din două perspective: prima se referă la organizarea producției și a consumului în cadrul familiei, organizarea bugetară, adică raporturile dintre veniturile și cheltuielile grupului familial, iar a doua, se utilizează pentru a explica comportamentul uman. Drept urmare sunt mai bine înțelese fertilitatea, educația, utilizarea timpului liber, planificarea -repartizarea bugetului familial și alte comportamente raționale. În ceea ce privește organizarea producției și a consumului în cadrul familiei, acestea variază de la o societate la alta. Astfel, în societățile preindustriale sistemul economico-social depindea, în mod esențial, *de funcția productivă a familiei* [Apud 5, p. 42].

În societățile industriale și post-industriale, principala funcție economică a familiei este cea de consum. Cu toate acestea, în ultimul timp, familiile tot mai mult se interesează de consum rațional, eficiență economică, echitate și securitate, economisire,

etc. În acest context, vom încerca să venim în ajutorul părinților propunându-le strategii de educație economică a copiilor în familie, care pot fi abordate ca niște demersuri acționale și operaționale flexibile prin care se creează condiții optime de acumulare a cunoștințelor economice, schimbare a atitudinilor economice și încurajare a comportamentelor economice raționale [2, p. 334].

Valorile. Economia a crescut și a evoluat la început pe terenul filosofiei morale. Aristotel menționa că bogăția nu este scopul, ci mijlocul prin care atingem anumite scopuri. Prin urmare este important să conștientizăm că valorile economice (banii, resursele, prețul, etc.) întotdeauna vor fi valori-mijloc, deoarece servesc drept mijloace de satisfacere a necesităților omului.

Pe de altă parte, atunci când vorbim copiilor despre bani, resurse, bunuri, nevoi, trebuie să îi învățăm să acționeze într-un context moral, adică de mici să le formăm unele deprinderi în care vor da dovadă de respect, colaborare, prudență, hărnicie, etc.

Consacratul economist și filosof Adam Smith, în lucrarea „Avuția Națiunilor”, menționează: *„În mod obișnuit, omul nu intenționează promovarea interesului public și nici nu știe cu cât contribuie el la această promovare. Îndrumând acea activitate în așa fel încât să producă cea mai mare volare posibilă, el este condus de o mână invizibilă ca să promoveze un scop ce nu face parte din intenția lui. Urmându-și interesul său, el adeseori promovează interesul societății mai eficient decât atunci când intenționează să-l promoveze”* [8]. Semnificația metaforei despre mâna invizibilă reflectă ideea că între interesul personal și cel public nu există conflict, atâta timp cât interesul personal este realizat în contextul *jocului cinstit* al pieței. Astfel, doar prin corelarea valorilor economice cu cele morale, oamenii vor putea obiectiv analiza acțiunile proprii și ale altor persoane. În continuare propunem câteva strategii eficiente de educație economică, care pot fi aplicate în cadrul familiei.

Perspectiva formării personalității copilului. Sarcină pentru părinți: Stabiliți cum vreți să fie copilul dvs. peste jumătate de an (harnic, prudent, rațional, generos, responsabil, etc.) și identificați ce trebuie și ce nu trebuie să faceți astăzi pentru a ajuta copilul să devină așa. Urmați acest scop permanent în joc, viața copilului.

Munca în familie. Este foarte important ca părinții să nu priveze copiii de necesitatea de a munci, ci să-i includă sistematic în activitățile gospodărești. Experiența educației în familie arată că acolo unde copiii sunt scutiți de orice fel de griji și eforturi, ei devin egoiști, nu-și iubesc cu adevărat părinții, și se înstrăinează de ei. Iată de ce în familie se poate și trebuie să se realizeze activități de muncă comune cum ar fi: curățenia în apartament, călcatul hainelor, prepararea bucatelor, grădinăritul, îngrijirea animalelor, etc. Evident, că activitățile menționate trebuie corelate cu vârsta copiilor, la fel, părinții trebuie să găsească un echilibru dintre munca fizică și efortul intelectual pe care îl depune un copil în cadrul învățării [5].

Competiția copilului cu sine. Sarcină pentru părinți: Întocmiți o listă cu sarcinile zilnice ale copilului. Stabiliți deadline-urile și numărați la sfârșitul zilei reușitele. Lăsați copilul să-și bifeze propriile reușite.

Bugetul se referă la educația financiară în cadrul familiei. Părinții au sarcina de a explica copiilor de unde se iau banii (veniturile familiei) și cum se consumă acești bani (cheltuielile familiei). Familiarizați copiii cu așa noțiuni precum impozite și taxe; pensie; indemnizație; active și pasive. Explicați care sunt categoriile de cheltuieli în familia dvs.; produse alimentare; servicii comunale; întreținerea locuinței; igienă; îmbrăcăminte, încălțăminte, etc. Păstrați contactul cu realitatea, astfel încât copiii să asimileze sumele reale și să nu-și formeze iluzii cu privire la buget.

Dorințe și necesități. Sarcină pentru părinți: Întrebați copilul ce bun își dorește. Stabiliți cât costă acest bun și explicați printr-un calcul matematic câte ore trebuie să lucreze mama sau tata pentru a achiziționa acest bun.

Banii de buzunar sunt cu adevărat o nevoie a copiilor, dar și un instrument de educație financiară a copiilor în familie, care îi învață de mici să-și gestioneze cheltuielile, să facă cumpărături, să economisească, să respecte regulile și normele sociale. Doua cele mai delicate aspecte cu privire la banii de buzunar sunt vârsta copiilor și suma, adică volumul banilor. Mulți autori menționează despre debutul acordării banilor de buzunar la 6-7 ani, adică la începutul școlarizării. În ceea ce privește volumul banilor, acest aspect depinde de posibilitățile financiare ale familiei [6].

Recomandări pentru părinți:

- oferiți bani de buzunar la începutul fiecărei săptămâni,
- nu manipulați cu banii de buzunar;
- aveți încredere în copilul dvs.

Economisirea. Prezența economiilor este primul indicator al securității financiare. Transformați economisirea într-o rutină zilnică, așa cum spălați dinții sau beți apă. Este foarte important să stabiliți scopul pentru care economisiți și în cât timp veți aduna banii necesari.

NUMERELE DE LA 1 LA 100

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Recomandări pentru părinți: Cea mai distractivă metodă de economisire poate fi realizată cu ajutorul formulei lui Gauss. Imprimați o foaie A4 cu cifrele de la 1 la 100, confecționați o pușculiță și stabiliți cât timp veți acumula. Aveți dreptul să puneți în pușculiță doar suma indicată de cifrele din formula lui Gauss. La final veți economisi 5050 lei.

Lecturi, jocuri și filme cu conținut economic. Corect procedează acei părinți care selectează cărți economice pentru copiii lor. Și mai eficient ar fi să petreceți timpul împreună citind și comentând aceste lecturi. Printre autorii preferați se numără Robert Kiyosaki, Napoleon Hill, Bodo Schafer, etc.

Printre jocurile economice interesante se numără: Monopoly, Capital, Businessman, Imperia, Kortti. De asemenea quizul intelectual Fintrivia, care are ca scop creșterea gradului de alfabetizare financiară a tinerilor prin intermediul jocurilor intelectuale de grup.

În ceea ce privește filmele, există multe documentare, filme, emisiuni care explică unele fenomene economice foarte ample. Spre exemplu: Emisiunea *How it's made* ilustrează întreg procesul de producție a diferitor bunuri, de la materie primă până la ambalarea și distribuirea produselor finite. Documentarul *Marea Depresiune Americană* explică cauzele crizei din 1929-1933 și se referă la unele dezechilibre economice precum șomajul, supraproducția, etc. *Business UP* este o emisiune dedicată antreprenorialului, antreprenorilor și istoriilor de succes din domeniul economic care, cu siguranță, inspiră copiii și părinții lor.

Recomandări pentru părinți: Citiți împreună cu copiii cartea *A Dog called Money* de Bodo Schafer.

În concluzie reiterăm că educația economică pornește din familie, din mediul în care are loc socializarea primară a copilului și însușirea celor mai importante valori morale și materiale. Este

important să conștientizăm că educația economică nu se referă doar la aspectul financiar, ci cuprinde toate componentele culturii economice pornind de la cunoștințe economice, finalizând cu un comportament economic rațional, manifestat prin decizii eficiente și responsabile. Sperăm ca strategiile menționate în articol să fie utile părinților și copiilor în descoperirea geniului financiar și îmbunătățirea sferei economice a vieții lor.

Bibliografie:

1. Balan S., Substantivism, culturalism și formalism în antropologia economică, în *Cogito - Multidisciplinary Research Journal* nr. 2, Volumul IV, 2012. pp.27-38.
2. Cucoș, C. *Pedagogie*, București: Editura Polirom, 2014. 534 p. ISBN 978-973-46-4041-6.
3. Georgescu G., *Economie. Manual clasa XI*. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A, 2007. 192 p.
4. Nițoi M., Clichici D., ș.a., *Bunăstarea financiară și alfabetizarea financiară în România working paper*, 2022. 59 p. Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4077941
5. Oloieru A., *Formarea culturii economice în cadrul educației familiale*, teza de doctor în științe ale educației, Chișinău 2020. 241 p.
6. Oloieru, A. *Inițiere în economie- Ghid pentru părinți*, Chișinău: Tipografia Artpoligraf, 2018. 194 p. ISBN 978-9975-3178-6-3, 37,018.1 :33 (036).
7. Wikipedia. Enciclopedie liberă <https://ro.wikipedia.org/wiki/Economie>. (vizitat 10.03.2023).
8. *Ce sunt politicile publice*. Scritube. com. <https://www.scritub.com/stiinta/stiinte-politice/CE-SUNT-POLITICILE-PUBLICHE35371.php>